

Catherine Cookson

Troost en geluk

1

De blik van Constance Stapleton gleed van het vuurrode gezicht van haar zoon naar het bed achter hem. De spreij was bedekt met foto's van naakte vrouwen in alle mogelijke ingewikkelde houdingen. Ze bleef verbluft naar die foto's staren tot de jongen stamelde: 'Kom dan ook niet zomaar binnen.'

Nu keek ze in zijn ogen, die zo identiek waren aan die van haar. Zijn blos weerkaatste in het diepe bruin ervan. Ze had nooit op zijn deur geklopt, maar intussen was hij achttien en niet langer een jongetje. Hij was een man. Hij was het nog maar net, maar worstelde al met de mannelijke driften. Eigenlijk was ze blij dat hij belang stelde in zulke dingen. Hoewel hij haar nooit zou geloven als ze hem dat zou zeggen. Ze begrepen elkaar perfect. Ze stonden dicht bij elkaar dan de meeste moeders en zoons. Ze hadden geen woorden nodig voor zaken die het hart betroffen en ze hadden dezelfde smaak. Ook uiterlijk leken ze op elkaar; beiden hadden ze bruin haar, ze waren allebei lang en slank en keken allebei even onzeker uit hun ogen. Ze keken allebei alsof iets aan hun innerlijk trachtte te ontsnappen, maar niet kon uitbreken. Toch zou hij haar niet geloofd hebben wanneer ze hem verteld had hoe blij ze was dat hij naar zulke foto's keek. Terwijl ze hem aankeek zei ze zachtjes: 'Het is oké.'

Hij keerde zich met een ruk van haar af en boog zich over het bed. Hij graaide de glanzende foto's bij elkaar, waarbij hij blote benen en stuwende borsten in nog ingewikkelder posities wrong. Ze keek naar zijn smalle schouders. Ze zou hem tegen zich aan willen

trekken, hem stevig willen vasthouden en snikkend haar hoofd in zijn nek leggen. Ze stelde zich even voor hoe ontsteld hij zou zijn als hij haar zag huilen. Hij had haar nooit één traan zien vergieten en zij had hem niet meer zien huilen sinds hij viereenhalf was. Sinds die avond waarop zij het ontdekte van Yvonne en Jim. Yvonne had in de kinderkamer moeten zijn, maar haar baas had andere diensten van haar gevraagd.

Constance was die avond onverwacht vroeger thuisgekomen na een dagje in de stad. Bij de aanblik van haar echtgenoot in hun slaapkamer met een meisje dat ze zonder kleren aan eerst niet eens herkende, vergat ze in één klap haar keurige opvoeding bij de nonnen en uitte ze een hartverscheurende, schorre kreet. Die was door het hele huis te horen geweest en had de dienstmeisjes opgeschrikt. Hij had de vrolijke, Franse kinderverzorgster de stuipen op het lijf gejaagd. Hij had Jim Stapleton woedend gemaakt en bewerkstelligd dat Peter over de gang naar de slaapkamer was gehold, waar zijn moeder, zijn liefdevolle, bruinharige, mooie moeder, rare dingen zei tegen Nanny, die daar met blote borsten stond en een kantenslipje omhoog probeerde te hijsen.

Pas toen haar zoon was gaan huilen kwam ze tot zichzelf. Ze had hem in haar armen getrokken en hem meegenomen naar de kinderkamer, waar ze hem, met haar jas nog aan, had gewiegd tot hij uitgeput in slaap was gevallen. Maar zelf had ze niet gehuild.

De allerlaatste keer dat ze had gehuild, was op haar negentiende verjaardag geweest, toen Peter nog maar twee maanden oud was. Ze had die hele dag en ook de volgende nacht gehuild, en ze dacht dat ze nu nog steeds gehuild zou hebben als de dokter haar toen niet een slaapmiddel had voorgeschreven. Drie dagen later, toen ze weer helemaal bij haar positieven was, besefte ze dat ze in die vierentwintig uur alle tranen had vergoten voor de rest van haar leven.

‘Berg ze maar op in een lade,’ zei ze en ze keek weer naar het bed. ‘Ik... ga ze verbranden.’ Hij hield zijn hoofd nog steeds gebogen.

‘Nee, je moet ze niet verbranden,’ zei ze. Om haar brede mond verscheen een glimlach. ‘Ga er nog maar een paar kopen.’

‘Toe, mam!’ Hij draaide zijn hoofd tot zijn kin op zijn schouder rustte en kneep zijn ogen stijf dicht.

‘Het is niets om je over te schamen. Je bent gewoon nieuwsgierig.’ Constance liep naar de toilettafel en pakte de zilveren haarborstel van het setje dat ze hem voor zijn zeventiende verjaardag had gegeven. Ze streek over de stugge haren en zei: ‘Maak je hier alsjeblieft geen zorgen over, Peter. Je moet er niets achter zoeken. Het hoort gewoon bij opgroeien. Deze fase gaat vanzelf over wanneer je het juiste meisje tegenkomt.’

Tot haar opluchting bleef hij zwijgen. Want hij had kunnen zeggen: ‘Het juiste meisje? Laat me niet lachen. Maak je reclame voor het huwelijk, na die jarenlange schijnvertoning van jou en papa?’ Dat had hij kunnen zeggen, maar hij deed het niet. En ze dankte God dat ondanks het feit dat hij wist hoe hun leven in elkaar zat, zijn toekomstbeeld niet al te duister was gekleurd, althans niet wat meisjes betreft.

Toen ze zich omdraaide waren de foto’s van het bed verdwenen en stond hij uit het raam te kijken. Zijn hoofd en schouders waren lichtjes gebogen. Ze gaf niet toe aan de verleiding om naar hem toe te gaan en hem aan te raken, maar verliet de kamer met de woorden: ‘Ik ga naar de keuken. Ze zullen er nu wel gauw zijn.’

Ze liep de hal door en beklom de vier treetjes naar de werkkamer van haar man en de daktuin. Ze bleef even met een schuin hoofd staan luisteren. Ze hoorde de schrijfmachine ratelen, trok haar wenkbrauwen op en liep door naar de keuken.

De keuken was zo modern ingericht als je kon verwachten in een flat van zeventuizend pond. Hij was op de zesde verdieping en het keukenraam bood uitzicht op Newcastle Town Moor. Over de daken heen zag je een stuk van het moerasland en de donkere vlek van de stad erachter. Constance hield van Newcastle. Ze hield van dit tegendraadse noordoosten en zijn bevolking. Hoewel haar tongval en ook haar manier van doen verrieden dat ze een zuiderlinge was, een vreemdelinge bijna, voelde ze zich geaccepteerd. Tenminste, zo waarschuwde haar onzekere aard haar, dat gevoel had ze. Maar wie kende ze hier eigenlijk, behalve Jims relaties en de Thomsons van

een verdieping hoger, met wie ze wel eens bridgete? Ze baseerde haar oordeel voornamelijk op de houding van de winkeliers, mannen in de bus en de kruiers in het station. Nooit zou ze haar eerste bezoek aan Shields vergeten. Het stond vanwege een onbeduidend voorvalletje in haar geheugen gegrift, maar tot op de dag van vandaag gaf het haar een warm gevoel. Ze had voor het station staan uitkijken in een lege, saaie straat en een beetje verbaasd had ze tegen een kruiër gezegd: 'Zijn hier geen taxi's?' Hij had geantwoord: 'O, meid, dan moet je de brug over. Kom maar mee.' Hij had haar elleboog gegrepen en haar over de loopbrug naar het andere perron gebracht, alsof ze een kind was dat onder begeleiding van de conducteur reisde. Ze zag er vast uit alsof ze hulp nodig had, want terwijl hij haar naar de enige taxi bracht die voor het station stond, zei hij: 'Zo, meid, nu kun je niet meer verdwalen.' Gewoon een aardig voorvalletje. Toch was het vreemd dat haar man, die in Newcastle was geboren en getogen en die daar vorig jaar met alle geweld weer wilde gaan wonen, zelden een goed woord overhad voor noorderlingen.

In de eerste maanden van hun heftige verliefdheid, en zelfs in het eerste jaar van hun huwelijk, had ze zijn vijandigheid ten opzichte van zijn eigen mensen opgevat als een teken van karakter. Ze had blindelings geloofd dat zijn arrogantie het gevolg was van zijn constante worsteling en streven om erkend te worden als schrijver. Toen ze erachter kwam dat deze trek eigenlijk voortkwam uit een gigantisch minderwaardigheidscomplex, had ze medelijden met hem gehad. En ze wist zeker dat dit medelijden haar liefde alleen maar vergroot zou hebben als die ene kwestie er niet was geweest. Dat ene dat als een ziekte aan hem kleefde en waardoor ze zich besmeurd en bezoedeld voelde door zijn aanraking.

Terwijl ze het raam de rug toekeerde en naar de koelkast liep, besefte ze dat ze deze flat niet graag zou verlaten. En toen ze een dienblad pakte met acht glazen gevuld met fruitsalade, dacht ze aan de zeven andere huizen waarin ze in de loop van de negentien jaar van haar huwelijk had gewoond. Ze besefte dat ze die huizen zonder enige moeite had verlaten. Maar met deze flat was het anders. Misschien kwam het door het huis zelf. Misschien was het omdat ze

zich in het afgelopen jaar beter in de situatie had geschikt. Misschien was het ook omdat ze nu wist dat ze morgen haar koffers kon pakken zonder dat het nadelig zou zijn voor Peter.

Ineens bedacht ze dat ze in elk stadium van Peters leven had kunnen weggaan. Voor hem zou het weinig hebben uitgemaakt, als ze hem maar had meegenomen. Dat betekende dat ze altijd was gebleven omdat ze het wilde. Ze was gebleven omdat ze tegen beter weten in had gehoopt dat Jim zich fatsoenlijk zou gaan gedragen... en had hij dat gedaan? Hij was nu in elk geval beleefder tegen haar. Ze wilde niet luisteren naar het innerlijke stemmetje dat fluisterde dat je wel beleefd móést zijn als je bang was dat je anders je enige bron van inkomsten zou kwijtraken. Ze maakte zichzelf liever wijs dat hij rustiger was: hij had niet langer de behoefte om de auto te nemen, zonder een woord van uitleg weg te rijden en twee of drie dagen, soms zelfs een week later pas weer thuis te komen. Er was regelmaat in zijn leven gekomen: hij werkte tot lunchtijd in zijn kantoor en daarna maakte hij een lange middagwandeling. Hij was erg trots op zijn figuur. Op zijn vierenveertigste had hij nog geen grammetje vet. Hij had een dikke nek, maar dat waren spieren, en zijn rossige haardos was nog altijd vol en vertoonde niet één grijze haar. Hij was voorzichtig met wat hij at en nog meer met drank; behalve de keren dat hij zichzelf in een toestand van afschuwelijke kwaadaardigheid dronk. Dergelijke aanvallen waren doorgaans de voorbodes geweest van een lange afwezigheid, maar die aanvallen behoorden nu ook tot het verleden. Twee keer per week ging hij naar een club en af en toe naar het theater, al was dat nooit met haar. De avonden dat hij thuis was sloot hij zich op in zijn kantoor en werkte hij. Zo verliep hun leven nu. Ze had er zich volledig in geschikt en was voorlopig dankbaar voor het respijt. Maar de wapenstilstand, als die nog geldig was, zou na deze avond voorbij zijn, als ze hem zou vertellen dat ze hun huidige manier van leven niet langer konden volhouden, dat ze de flat niet konden houden en... dat ze hun gemeenschappelijke bankrekening zou opheffen.

Ze stond net de sla te mengen toen de bel ging. Terwijl ze uit de keuken kwam ging de deur van de werkkamer open en verscheen

haar man op de smalle overloop boven aan de trap. Hij zei: 'Dat zal Harry zijn. Ik doe wel open.'

Alsof hij heeft zitten wachten tot de bel ging, dacht ze. En waarschijnlijk klopte dat. Hij was altijd erg gespannen voor een ontmoeting met Harry. Met Ben was dat anders. Tegen zijn oudste broer kon hij neerbuigend doen, maar de jongere broer pikte dat niet. Ze hoopte maar dat Harry vanavond niet al te ruzieachtig zou zijn, want ze had uitgekeken naar Peters verjaardagsdiner. Een feestje kon je het niet bepaald noemen.

Jim Stapleton trok de mouwen van zijn dure wollen jasje naar beneden voordat hij opendeed. Bij het zien van zijn broer Harry en diens kleine, gedrongen vrouw produceerde hij een brede glimlach. Hij had een aantrekkelijke glimlach. Zijn brede gezicht begon te stralen, hij werd stukken jonger en je zou hem nu hoogstens begin dertig geven.

'Hallo! Harry!' zei hij monter. 'Ben je daar? Werkte de lift weer? Die was hele ochtend buiten bedrijf. Dat heb je in deze oorden.' Al pratend stapte hij opzij om zijn broer en schoonzuster in de hal te laten. 'Hoe gaat het met je, Millie? Geef me je jas maar.'

'O, prima, Jim.'

'O, prima, Jim?' Harry Stapleton keek geamuseerd naar zijn vrouw. 'Voor we weggingen klaagde je nog dat je zo slap voelde.'

'O, hou toch op, jij!' riep Millie tegen haar man. Vervolgens keek ze naar Jim die haar jas ophing in de garderobekast en zei: 'Hij zou zich ook slap voelen als hij al het werk moest doen dat ik de hele dag verzet. Hij en Ada maken rommel voor tien.'

Intussen hadden de broers elkaar nog niet begroet en Harry Stapleton liep naar Constance die in de deuropening van de zitkamer stond. Zoals gewoonlijk liet ze de ontvangst over aan haar man. Hij hing graag de charmante gastheer uit. Dat hij zelden de hele avond in die stemming bleef was een ander verhaal.

'Hallo, Connie.'

'Dag, Harry.'

Harry keek zijn schoonzus onderzoekend aan en vroeg plompverloren: 'Gaat het wel?'

‘Jawel, het gaat prima met me, Harry.’

‘En het hoofd?’ Hij tikte tegen zijn voorhoofd.

‘Ik heb de hele maand nog niet één migraineaanval gehad.’

‘Fijn voor je. Dat hoor ik graag.’ Hij knikte haar toe. Vervolgens keek hij de kamer rond en riep plagerig: ‘Hallo? Waar is onze grote slimme knapperd?’

‘O.’ Constance moest lachen om die beschrijving, die haar stiekem plezier deed. ‘Hij komt zo, Harry, hij is zich aan het verkleden. Ga zitten... Waar is Ada? Ik dacht dat ze mee zou komen.’

Het antwoord kwam van Millie. ‘Ze komt wat later, Connie. Na vijven, denk ik. Ze heeft een nieuwe baan.’

‘Alweer?’ Het ontviel Jim per ongeluk en hij en snel probeerde hij het goed te maken: ‘Ik bedoel...’ Maar hij werd onderbroken door zijn broer: ‘Ik weet best wat je bedoelt. Ze mag zeven dagen per week van baan veranderen als ze dat wil en hier zit iemand die haar daarbij zal helpen. Wie meteen zo veel mogelijk ervaring opdoet, bereikt wat. Iemand die niets te bieden heeft, loopt later hopeloos vast. Dat is nu wel voldoende bewezen.’

Harry keek zijn broer niet aan terwijl hij dit zei en hij besloot zijn betoog met een knikje naar zijn vrouw. ‘Dat geldt ook voor jou,’ zei dat knikje.

Millie keek haar man even aan. Vervolgens keek ze naar Constance, die haar blik beantwoordde. Tijdens de ongemakkelijke stilte die deze avond wel bijzonder snel de familiebijeenkomst versomberde, kwam Peter binnen, waardoor de stemming weer opklaarde.

Harry en Millie feliciteerden hem met een hartelijke handdruk en Millie gaf hem een pakje: ‘Hier, jongen. Het is maar een kleinigheidje en waarschijnlijk heb je al een mooiere, maar alsjeblieft.’

Peter voelde aan het pakje en gaf zijn tante spontaan een zoen op haar wang. Hij was erg op zijn tante gesteld. Hij hield van haar zware, noordelijke accent dat warm en vertrouwd klonk. Zijn moeder had ook een warme stem, maar anders warm. Tante Millie had iets nuchters over zich dat een opbeurende uitwerking op hem had. Ze was goedgehartig en oprecht. Hoe kwam het dan dat die Ada zo’n krengh was?

‘Vooruit, pak je het niet uit?’

Hij scheurde het bruine papier open en zag een leren portefeuille met een bijbehorend sleuteletui. In het voorvakje van de portefeuille zat een briefje van een pond.

‘O, tante Millie.’ Hij gaf haar nog een zoen. Ze duwde hem weg en zei: ‘Toe zeg. Stel je niet aan en doe niet net of je hoteldebotel bent van een pond. Meestal doen we er een penny als geluksbren-ger, maar jou konden we toch geen penny geven, hè?’

Hij keek nu naar Harry en zei zacht: ‘Dank u, oom Harry. Ik kan ze allebei goed gebruiken, vooral de portefeuille.’ Hij glimlachte breed. ‘Het zal nog wel even duren voor ik sleutels heb voor het etui, denk ik.’

‘O, dat weet je maar nooit. Wie weet, jongen,’ zei Harry, en hij knikte hem toe.

Millie klopte op de kastanjebruine pluchen divan. ‘Kom eens naast me zitten en vertel me wat je nog meer heb gekregen.’

‘O,’ Peter sloeg zijn ogen even neer. Vervolgens keek hij naar Constance en zei: ‘Mama...’ Constance keek hem meteen scherp aan. Hij wierp een steelse blik naar zijn vader, die met zijn rug naar het grote raam toe stond en voegde eraan toe: ‘... en papa hebben een auto voor me gekocht.’

‘Een auto?’

‘Het is maar een tweedehandsje.’ Constance knikte kort naar Harry.

‘Maar waar laat je nog een auto, met al twee wagens in de garage? Goede god, nog een auto!’ Harry’s stem klonk schrill.

‘O, ik parkeer hem naast de flat, oom. Hij mag best nat worden. Het is niet zo’n grote wagen, maar... hij is wel van mij. Ik wilde er graag zelf een, begrijpt u?’

‘Drie wagens.’ Harry Stapleton keek eerst naar zijn broer, vervolgens naar zijn neef en ten slotte naar zijn schoonzus en zei kortaf: ‘Je bent knettergek, Connie. Je bent gewoon stapel-, knettergek.’

Die opmerking kon worden opgevat als kritiek óf als grap. Millie en Peter kozen voor het laatste en begonnen te lachen. Jim beschouwde het blijkbaar als kritiek, want zijn gezicht verstrakte ter-

wijl hij naar zijn broer keek. Harry leek het niet te merken. Hij trok een stoel vlak voor Peter en zei: ‘Nu wil ik alles weten. De universiteit. Heb je al een besluit genomen? Wat gaat het worden?’

‘O,’ Peter wreef langs zijn kin. ‘Uiteindelijk wil ik microbiologie gaan studeren. Ik heb het advies gekregen om eerst een algemene opleiding wetenschappen te doen, met scheikunde en biologie.’

‘Dat is goed,’ knikte Harry.

‘Als ik helemaal klaar ben, kan ik terecht in de industrie, of in de agro-industrie, en zelfs in de geneeskunde.’ Hij glimlachte tegen Harry. ‘Want microbiologen worden veel gevraagd bij de National Health Service.’

‘Een uitstekende keuze. Zo hoef je niet je hele leven vast te zitten aan dezelfde baan.’ Er klonk een lichte verbittering in Harry’s stem.

Harry was op zijn veertiende begonnen in de mijnen en al vanaf dag één had hij ernaar gesnakt om iets anders te kunnen doen. Dat was hem gelukt toen hij in 1943 bij het leger ging. Toen de oorlog was afgelopen haalde hij bij het leger een diploma waarmee hij zich kon inschrijven voor de onderwijzersopleiding. Hij werd onderwijzer. In het begin vond hij het niet erg dat zijn leerlingen de schoffies uit de achterbuurten van Newcastle waren. Hij was tenminste weg uit de mijnen, hij was weg bij het leger, en hij gaf les. Hij had status. Bovendien was hij de enige in de familie die iets had bereikt. In die periode stond zijn oudere broer Ben de hele dag rauw vlees te snijden, terwijl Jim helemaal niets presteerde. Schrijver, dat wilde Jim worden, en intussen redde hij zich wonderwel, terend op de zak van anderen ondanks zijn ongeschiktheid voor de meeste baantjes. En ineens, het leek wel van de ene dag op de andere, was Jim een echte schrijver geworden. Hij schreef een boek over al die dingen die hij, Harry, altijd al in zijn hoofd had gehad, behalve de passages over seks, waar Jim behoorlijk scheutig mee was geweest. Jim had de Tyne, het decor van zijn jeugd, gebruikt als uitgangspunt voor zijn verhaal. De rivier fungeerde als achtergrond. Met de rijbrugkranen langs zijn oevers, met de schepen, de fabrieken en werven, de mooie reeks bruggen stroomopwaarts. Hij had die